

На основі статистичних даних політичної поведінки та з урахуванням національно-етнічної структури, виділено чотири субрайони електоральної активності Чернівецької області – Південний, Північно-Західний, Східний, Північно-Східний, а також місто Чернівці як макрорайон політичної поведінки. Такий поділ дає підстави наочно відобразити закономірності формування виборчих округів і проблеми з цим пов'язані, розглянути практичне значення електоральної географії в контексті створення політичних, економічних та соціальних програм і довести зв'язок науки зі змінами в геополітичному просторі. Кожен із вище перерахованих субрайонів має усталені чіткі позиції та традиції щодо електоративної думки, ось тільки міра стійкості цих поглядів серед населення, варіює.

Джерела та література

1. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М. С. Дністрянський. – Львів : Літопис ; Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 490 с.
2. Круглашов А. Особливості політичного процесу в Чернівецькій області / А. Круглашов, М. Туйтор // Політичні студії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://postua.info/news.php?nid=16>
3. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії / М. Д. Пістун. – К. : Вища шк., 1996. – 156 с.
4. Склярська О. І. Географічні особливості електоральної поведінки населення в прикордонних районах Закарпатської та Чернівецької областей / О. І. Склярська // Наук. записки ТНПУ ім. Гнатюка. Серія : Географія, вип. 25. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2008. – С. 128–133.

УДК 341.222(477+438)

Р. І. Коцан – кандидат політичних наук,
асистент кафедри політології та
державного управління
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Договірно-правова база оформлення та функціонування українсько-польського кордону

*Роботу виконано на кафедрі політології
та державного управління
СНУ ім. Лесі Українки*

Розглянуто питання юридичного оформлення українсько-польського кордону. Проаналізовано договірно-правову базу функціонування українсько-польського кордону. Охарактеризовано основні угоди, що були підписані між Україною і Польщею щодо режиму кордону, проаналізовано ступінь завершеності цього процесу.

Ключові слова: кордон, юридична база, угода, Україна, Польща.

Kotsan R. I. The Legal Basis of Ukrainian-Polish Border Forming and Functioning.

Questions of legal registration of the Ukrainian-Polish border are studied. The legal basis of the Ukrainian-Polish border functioning is analyzed. The main agreements on the border regime signed between Ukraine and Poland are investigated. The degree of this process completion is analyzed.

Key words: border, legal framework, agreement, Ukraine, Poland.

Державний кордон є головним складником національної безпеки. Він визначає суверене право держави на організацію власної політичної та соціально-економічної системи. Державний кордон формує єдиний державно-територіальний простір і виконує низку функцій: бар'єрну, фільтрувальну, контактну та інші, які мають забезпечити охорону територій, контролювати нелегальну міграцію, контрабанду та переміщення злочинних угруповань, а також товарів, предметів, громадян, які переміщуються через кордон. Із проголошенням незалежності України потреба правового унормування її державного кордону набула значної актуальності. Науковий інтерес до питань встановлення та функціонування кордонів України прослідковується у доробках Я. Верменич [1], В. Губенко [6], М. Дністрянського [2], О. Долгова [4], Г. Копачинської [5], П. Медведя [6], О. Романухи [8], Б. Трегуба [9]. У їх працях розглядаються питання делімітації кордону, оформлення правового статусу кордону, розбудови кордону, з'ясовується місце кордону в сучасній міжнародній політиці України. Оскільки науковий супровід цієї проблематики зростає, вважаємо за необхідне дослідити питання встановлення державного кордону України на окремих його ділянках.

Мета роботи полягає в дослідженні питань встановлення українсько-польського кордону, оскільки Польща була однією з перших країн, з якою Україні вдалося досягти домовленостей із цих питань. Засобом досягнення мети роботи є вирішення таких **завдань**: охарактеризувати основні угоди, що були підписані між країнами щодо встановлення й функціонування кордону, проаналізувати ступінь завершеності цього процесу.

Встановлення державного кордону й оформлення його правового статусу – важливий етап в житті кожної країни. Кордон – це гарантія недоторканості та непорушності державного суверенітету. Із проголошенням незалежності в Україні до цих питань підходили з двох позицій: підтвердження існуючих договорів із сусідніми державами Східної Європи, у тому числі й з Польщею; та підписанням угод щодо кордону з республіками колишнього СРСР. Враховуючи це, Міністерством закордонних справ (МЗС) і Державною прикордонною службою України було розпочато переговорний процес з усіма його учасниками.

Польща була в числі перших країн, з якими Україні вдалося досягти домовленостей у питаннях встановлення кордону. Це пояснюється історичними причинами: існуванням добре обладнаного кордону ще з часів Другої світової війни, прагненням цих держав до інтеграції у європейське суспільство, відсутність територіальних претензій [8]. Переговорний процес щодо питань оформлення українсько-польського кордону проходив досить вдало й швидко. Так, у 1992 р. Україною та Республікою Польща було підписано Угоду «Про добросусідство, дружні відносини і співробітництво». Відповідно до статті 2 документу, сторони визначають непорушність існуючих та позначених на місцевості кордонів і підтверджують відсутність жодних територіальних претензій та їх можливу появу в майбутньому. 12.01.1993 р. у Києві укладається договір «Про правовий режим українсько-польського державного кордону, співробітництво і взаємодопомогу з прикордонних питань» та підписується низка інших угод і домовленостей. Після такого швидкого оформлення правової бази функціонування кордону розпочалася перевірка його проходження на місцевості, що тривала до 2002 р. [7]. У подальші роки унормувались питання розбудови українсько-польського кордону, умови поїздок громадян, питання перетину кордону в пунктах пропуску, спільні дії прикордонних військ України й Польщі, питання спільного контролю у пунктах пропуску через державний кордон (табл. 1).

28.03.2008 р. між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща була підписана угода «Про правила місцевого прикордонного руху» [3]. Цією угодою передбачено цілу низку прикордонних населених пунктів, жителі яких можуть

скористатися регулярним перетином кордону з метою перебування у прикордонній зоні іншої держави з культурних, суспільних, сімейних або економічних мотивів протягом певного періоду.

Таблиця 1

**Договірно-правова база оформлення та функціонування
українсько-польського кордону***

Дата підписання	Назва міжнародного договору
18.05.1992	Договір між Україною і Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини та співробітництво
18.05.1992	Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про пункти пропуску через державний кордон
12.01.1993	Договір між Україною і Республікою Польща про правовий режим українсько-польського державного кордону, співробітництво та взаємну допомогу з прикордонних питань
24.05.1993	Протокол про виконання Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Польща про передачу і прийом осіб через спільний державний кордон
18.06.1993	Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про залізничне сполучення через державний кордон
27.05.1994	Угода у формі обміну нотами про утворення та відкриття нового залізничного пункту пропуску Хирів–Кросценко для особового руху
17.05.1995	Угода у формі обміну нотами про утворення та відкриття залізничного пункту пропуску Рава-Руська–Верхрата
29.09.1995	Угода у формі обміну нотами про відкриття пункту пропуску Зосін–Устилуґ для руху особового
25.01.1996	Угода у формі обміну нотами між Урядом України та Урядом РП про утворення і відкриття залізничного пункту пропуску Рава-Руська–Хребене
25.06.1996	Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про взаємні безвізові поїздки
17.03.1997	Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про утримання дорожніх прикордонних мостових об'єктів на українсько-польському державному кордоні
17.03.1997	Угода між Державним комітетом у справах державного кордону України, Державною митною службою України і Прикордонною вартою Республіки Польща, Головним митним управлінням Республіки Польща про тимчасове співробітництво при проведенні контролю осіб, транспортних засобів та товарів, які перетинають українсько-польський державний кордон у пункті пропуску «Устилуґ–Зосін»
25.09.1997	Угода у формі обміну нотами між Урядом України та Урядом Республіки Польща про поширення руху в автомобільному пункті пропуску Кросценко–Смільниця до міжнародного пасажирського та товарного руху
25.06.2001	Угода між КМУ і Урядом Республіки Польща про співробітництво під час здійснення контролю осіб, товарів і транспортних засобів, які перетинають українсько-польський державний кордон
05.11.2002	Угода у формі обміну нотами між урядом України та Урядом РП про відкриття пункту пропуску Кросценко мільниця для цілодобового міжнародного автомобільного руху легкових автомобілів, мікроавтобусів та вантажних автомобілів із масою 3,5 т

06.06.2003	Угода між Державною митною службою України та Міністерством фінансів Республіки Польща щодо обміну інформацією про товари і транспортні засоби, які перетинають українсько-польський державний кордон
30.07.2003	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про умови поїздок громадян
31.10.2003	Угода у формі обміну нотами між Кабінетом Міністрів України та Урядом РП про визначення пунктів пропуску в яких здійснюватиметься «спільний контроль» (Зосін–Устилуг, Кросценко–Смільниця)
15.08.2005	Угода (у формі обміну нотами) між Кабінетом Міністрів України та Урядом РП про створення на українсько-польському державному кордоні міжнародного автомобільного пункту пропуску «Будомеж–Грушів»
15.08.2005	Угода (у формі обміну нотами) між Кабінетом Міністрів України та Урядом РП про створення на українсько-польському державному кордоні міжнародного автомобільного пункту пропуску «Угринів–Долгобичув»
11.01.2006	Угода (у формі обміну нотами) про відкриття у пункті пропуску «Смільниця–Кросценко» руху вантажного автотранспорту загальною масою до 7,5 т
30.01.2006	Угода (у формі обміну нотами) між Урядом Республіки Польща і Кабінетом Міністрів України щодо поширення руху на залізничному прикордонному пункті пропуску Кросценко–Хирув на міжнародний особовий рух
24.05.2008	Угода (у формі обміну нотами) між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про запровадження на території Республіки Польща спільного контролю у пункті пропуску для залізничного сполучення Хирів–Кросценко.
28.03.2008	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху
28.03.2008	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво під час організації фінального турніру чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро-2012
22.12.2008	Протокол між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про внесення змін до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху, підписаної в Києві 28 березня 2008 року
10.07.2010	Протокол засідання Українсько-Польського комітету у справах підготовки та проведення Євро-2012
30.09.2010	Протокол про затвердження Плану спільних дій України та Польщі (Дорожньої карти) під час підготовки та проведення фінального турніру ЧЄ з футболу УЄФА Євро-2012 укладений на засіданні Польсько-Українського комітету з питань підготовки та проведення Євро-2012
8.12.2010	Протокол про спільне патрулювання українсько-польського кордону

Джерело: Договірно-правова база між Україною та Польщею – посольство України в Республіці Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/legal-acts>.

Із 2008 р. Україна й Польща укладають низку угод, пов'язаних із розбудовою кордонних пунктів пропуску та проведенням спільних дій час підготовки та проведення фінального турніру чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро-2012 (див. табл. 1).

У світлі новітніх подій в Україні 2013–2014 рр. Україна та ЄС підписали «Угоду про асоціацію між Україною та ЄС» (політичну частину угоди було підписано 21.03.2014 р.). Увага у ній приділяється забезпеченню мобільності громадян, поглибленню візового діалогу, зокрема й шляхом запровадження безвізового режиму, піднімаються питання у сфері міграції, функціонування зони вільної торгівлі тощо [10]. Це означатиме необхідність унормування таких відносин й на українсько-польському кордоні, за перебігом яких спостерігатимемо у наступних наших публікаціях.

Джерела та література

1. Верменич Я. І. Історична лімологія: проблеми концептуалізації / Я. І. Верменич // Регіональна історія України : зб. наук. статей. – К. : Ін-т історії України, 2011. – № 5. – С. 48.
2. Дністрянський М. С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій. – Львів : Світ, 1992. – 141 с.
3. Договірні-правова база між Україною та Польщею – посольство України в Республіці Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/legal-acts>
4. Долгов О. В. Національне самовизначення територіально-політичних систем в контексті політичної лімології : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / О. В. Долгов; Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Миколаїв, 2005.
5. Копачинська Г. В. Політико-географічні особливості формування і функціонування морських кордонів України : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.02 / Г. В. Копачинська ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2013. – 20 с.
6. Медвідь П. Кордон – візитна картка держави / П. Медвідь, В. Губенко // Політика і час. – 1993. – № 10. – С. 23–26.
7. Про ратифікацію угоди між Україною і Республікою Польща про правовий режим українсько-польського державного кордону, співробітництва та взаємодопомоги з прикордонних питань // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – С. 365.
8. Романуха О. М. Делімітація сучасного кордону України / О. М. Романуха // Наука. Релігія. Суспільство. – 2009. – № 4. – С. 110–116.
9. Трегуб Б. За державний кордон сперечаємося по кожному метру / Б. Трегуб // Щотижневик 2000. – 2007. – 31 травня. – С. 5.
10. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_uk.htm

УДК 329(477)

М. С. Горбачук – аспірант кафедри
країнознавства і міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Особливості регіонального походження народних депутатів України VII скликання

*Роботу виконано на кафедрі
країнознавства і міжнародних відносин
СНУ ім. Лесі Українки*

Зібрано та проаналізовано статистичні дані про місце проживання народних депутатів України VII скликання на момент набуття ними повноважень, згідно з інформацією